

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Heli Haapea & Tuulia Innala

Opas jätehuollon palvelutason määrittämiseen

Yhteinen jätehuoltomme – vastuut
ja konserniyhteistyö

KIRJOITTAJAT

Heli Haapea
Tuulia Innala

Piirroskuvat
Markku Mäkelä

ISBN 978-952-293-374-4 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto
Helsinki 2016

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
www.kunnat.net

Sisältö

1	Esipuhe	4
2	Kohti optimaalista palvelutasoa	5
3	Jätehuollon järjestämisen veloitteet ja laatuvaatimukset	6
4	Palvelutason määrittely on jatkuva yhteistyöprosessi	8
5	Palvelutasosuunnitelman sisältö	11
5.1	Kiinteistöittäinen keräys ja/tai aluekeräys	13
5.2	Aluekeräyspaikkojen saavutettavuus	14
5.3	Tuottajavastuu ja kunnan täydentävä pakkausjätteiden keräys	15
5.4	Jättemaksut ja palvelutaso	16
5.5	Keräyspaikkojen taso ja kunnossapito.....	18
	Kirjallisuus	19

1 Esipuhe

Opas jätehuollon palvelutason määrittämiseen on laadittu osana Suomen Kuntaliitto ry:n yhteistyökumppaneidensa kanssa toteuttamaa kehitysprojektikonaisuutta Harkittua omistajuutta -työkaluja kuntatekniikan konserniohjaukseen (HARKO-projektikonaisuus). Yhteinen jätehuoltomme – vastuut ja konserniyhteistyö (HARKO-jätehuolto) oli yksi projektikonaisuuden neljästä osaprojektista. Projektia rahoittivat Kuntaliitto, Jätelaitosyhdistys JLY ry ja ympäristöministeriö. HARKO-jätehuoltoprojektia ohjasi ohjausryhmä, johon kuuluivat:

- Johan Hassel, jätehuoltopäällikkö, Pohjanmaan jätelautakunta
- Petri Hiltunen, ylitarkastaja, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Tuula Honkanen, toimitusjohtaja, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy
- Tuulia Innala, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto ry (puheenjohtaja)
- Juha Isosuo, apulaiskaupunginjohtaja, Hämeenlinnan kaupunki
- Esa Nummela, kehityspäällikkö, Pirkanmaan Jätehuolto Oy
- Markku Salo, toimitusjohtaja, Jätelaitosyhdistys ry
- Sirje Stén, ylitarkastaja, ympäristöministeriö
- Heli Virtanen (nyk. Haapea), projekti-insinööri, Suomen Kuntaliitto ry (sihteeri)
- Martti Virtanen, tutkimusjohtaja, yksikön päällikkö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Lisäksi HARKO-jätehuoltoprojektiin on osallistunut asiantuntijoita seuraavista yhteistyötahoista:

Kunnat

Haminan kaupunki, Hankasalmen kunta, Jyväskylän kaupunki, Kempeleen kunta, Kokkolan kaupunki, Kouvolan kaupunki, Lahden kaupunki, Laukaan kunta, Limingan kunta, Lopen kunta, Muuramen kunta, Oulun kaupunki, Pietarsaaren kaupunki, Salon kaupunki ja Turun kaupunki

Jätehuoltoviranomaiset

Pohjanmaan jätelautakunta, HSY jätehuolto, Kymen jätelautakunta, Oulun kaupungin jätehuoltoviranomainen, Alueellinen jätehuoltojaosto (Tampere), Päijät-Hämeen jätelautakunta, Rouskiksen osakaskuntien yhteinen jätehuoltolautakunta, Turun kaupunkiseudun jätehuoltolautakunta

Jätelaitokset

Ekorosk Ab Oy, HSY jätehuolto, Kiertokapula Oy, Kymenlaakson Jäte Oy, Mustankorkea Oy, Oulun Jätehuolto Oy, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, Rouskis Oy ja Turun Seudun Jätehuolto Oy

Yhdistykset

Jätelaitosyhdistys ry, Suomen Kuntaliitto ry

---

2 Kohti optimaalista palvelutasoa

Jätehuollon palvelutason määrittämisessä on kysymys siitä, millaisia palveluita kuntalaisille ja kiinteistöille tarjotaan ja miten turvataan riittävä palvelutaso ja keräyspaikkojen kohtuullinen saavutettavuus sekä varmistetaan jätemaksujen kohtuullisuus lainsäädännön asettamat velvoitteet ja tavoitteet huomioon ottaen.

Palvelutason parantaminen merkitsee yleensä kustannusten nousemista. Tavoitteena onkin alueittain määritettävä optimitaso, jossa palvelu on riittävän hyvää, mutta samalla palvelun tuottamisen kustannukset pysyvät kohtuullisina ja hyväksyttävänä. Palvelua voidaan suunnitella kolmen eri periaatteen mukaan, tai niiden yhdistelmällä, asiakkaasta ja palvelutuotteesta riippuen¹:

- Itsepalveluperiaate – Asiakslähtöisyys voi perustua itsepalveluperiaatteelle, jos asiakas ei näe palvelun lisäävän prosessin arvoa. Itsepalvelulle tyypillistä on asiakkaan oma osallistuminen, ajantasaisten tietoverkkojen käyttö, prosessin alhainen yksikkökustannus ja palvelun helppous (esim. sähköiset asiakaspalvelujärjestelmät).
- Normaalipalvelu – Asiakaskohtaisen palvelun osuuden kasvaessa puhutaan niin sanotusta normaalipalvelusta, joka tarkoittaa perinteistä asiakaspalvelua ja edellyttää palveluhenkilöstön läsnäoloa (esim. asiointi jäteasemalla).
- Räätelöity palvelu – Räätelöidylle palvelulle on tunnusomaista asiakassovitus, ajanvaraus ja edellisiä kalliimpi prosessikustannus (esim. talkoolavapalvelut taloyhtiöille ja jätteiden erillisnoudot).

Jätehuollossa palvelut koostuvat kaikkien edellä mainittujen palveluperiaatteiden yhdistelmästä riippuen toki myös tarkasteltavasta palvelun osakokonaisuudesta (esim. keräys, kuljetus, käsittely). Paine räätälöityjen palveluiden kehittämiseen on kasvanut erityisesti julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan sekä koulutus- ja sosiaalitoiminnan asiakkaiden osalta. Myös kotitalouksille on alettu kehittää erityisiä esim. tilauspalveluja, kuten suurten esineiden noutopalvelut. Asiakstarpeet liittyvät usein myös palvelun toimitusaikaan tai toimitusvarmuuteen. Asiakaspalautteen kerääminen ja sen käsittely on välttämätöntä, jotta löydetään asiakkaita tyydyttävä palvelutaso suhteessa kustannuksiin. Asiakkaiden mahdolliset aloitteet jätehuollon kehittämisestä tulisi ottaa huomioon, etenkin, jos niiden avulla voidaan parantaa palvelu/kustannus -suhdetta tai jos asiakkaat ovat valmiit kattamaan aiheutuneita lisäkustannuksia.

Palvelutason määrittävät yhteistyössä omistajakunnat, kunnallinen jätelaitos sekä jätehuoltoviranomainen. Palvelutaso määritellään yhteisesti koko jätelaitoksen toiminta-alueen kunnille. Mikäli jätehuollon käsittelypalvelut hoitaa kunnan jätelaitoksen sijasta kunnan kilpailuttama yksityinen taho, on se syytä ottaa mukaan palvelutason määrittämisprosessiin.

---

¹ Lähde: Logistiikan maailma -verkkosivusto 21.9.2015 (http://www.logistiikanmaailma.fi/wiki/Palvelutason_määrittäminen)

3 Jätehuollon järjestämisen velvoitteet ja laatuvaatimukset

Kunnan tehtävänä on järjestää ja tuottaa palveluita kunnan asukkaille. Kun kunnat ovat perustaneet yhteisen jätelaitoksen, on jätehuoltopalvelujen järjestäminen annettu jätelaitokselle tehtäväksi. Jätehuollon järjestämisen velvoitteet perustuvat jätelakiin, jäteasetukseen, muihin jätelain nojalla annettuihin asetuksiin sekä kunnan jätehuoltomääräyksiin. Kuntaa ja sen omistamien jätelaitosten toimintaa ohjaavat myös muut lait ja asetukset, kuten perustuslaki, kuntalaki, hankintalaki, ympäristönsuojelulaki, terveydensuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki sekä osakeyhtiölaki.

Kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän jätteen sekä sosiaali- ja terveystalouksissa, koulutustoiminnassa ja julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto. Kunnan vastuulla on myös liikehuoneistossa syntyvä yhdyskuntajäte, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä edellä tarkoitettujen jätteen kanssa sekä muu yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä edellä tarkoitettujen jätteen kanssa alueellisessa putkikeräysjärjestelmässä. Kunta on veloitettu huolehtimaan myös elinkeinoelämän jätteiden jätehuollosta, jos palvelua ei ole saatavissa markkinoilta ja jäte soveltuu kunnalliseen jätehuoltojärjestelmään.

Tuottajavastuun piiriin kuuluvan tuotteen valmistaja tai maahantuoja sekä pakkausten osalta tuotteiden pakkaaja tai pakattujen tuotteiden maahantuoja vastaa markkinoille saattamiensa tuotteiden jätehuollosta ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat keräyspaperi, pakkaukset, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, ajoneuvot ja renkaat sekä paristot ja akut. Kunnilla on oikeus täydentää tuottajien järjestämää pakkausjätteiden jätehuoltoa ja periä kustannukset kiinteistön haltijalta.

Jätelakiin on kirjattu kunnan jätehuoltopalveluja koskevia laatuvaatimuksia. Kunnan on huolehdittava, että

- 1) käytettävissä on tarpeen mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus,
- 2) käytettävissä on riittävästi vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisia vastaanotto- paikkoja, jotka ovat vaivattomasti jätteen tuottajien saavutettavissa,
- 3) käytettävissä on riittävän monipuoliset muut jätehuoltopalvelut, kuten etusijajärjestyksen mukainen mahdollisuus jätteen erilliskeräykseen,
- 4) jätteen keräys ja kuljetus järjestetään ja mitoitetaan siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin syntyvän jätteen määrää ja laatua ja
- 5) jätteenkuljetuksen ja jätteen alueellisen vastaanoton järjestelyistä tiedotetaan riittävästi ja riittävän usein.

Jätehuolto on kunnallinen palvelu, joka rahoitetaan palvelusta perittävillä maksuilla. Kunnan velvollisuutena on kantaa järjestämästään jätehuollosta täysikatteista jätemaksua ja julkisoikeudellisella kunnan jätemaksulla tulee kattaa sekä kunnalle että kunnan omistamalle yhtiölle tai muulle yksikölle kunnan lakisääteisestä jätehuollon järjestämistehtävästä aiheutuvat kustannukset. Jättemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon. Jättemaksu voi olla ohjaava. Esimerkiksi kotitalouksien

---

sekajätteen tyhjennysmaksulla voidaan kompensoida jonkin verran kotitalouksien biojätteen tyhjennysmaksua biojätteen erilliskeräyksen ja kierrätyksen edistämiseksi. Se kiinteistön tai jätteen haltija, jonka jätehuollon kunta järjestää, on velvollinen maksamaan jätemaksun. Jos kunta järjestää jätteen käsittelyn, mutta ei sen kuljetusta, kunta yleensä perii jätemaksun jätteen käsittelystä jätteen kuljettajalta. Tällöin kuljetusyritys laskuttaa jätteen haltijaa, esim. kuntalaista yksityisoikeudellisin maksuin tarjoamastaan jätteen kuljetuspalvelusta lisäen maksuun myös kunnan käsittelypalvelun osuuden.

4 Palvelutason määrittely on jatkuva yhteistyöprosessi

Jätehuollon palvelutasoa määritettäessä tulee muistaa seuraavat peruseriaatteen:

- Kunnan tehtävänä on huolehtia jätehuollon järjestämisestä.
- Yhdyskuntajätehuolto on välttämättömyyspalvelu, josta huolehtiminen on jätelais-
sa annettu julkisoikeudellisen yksikön, kunnan tehtäväksi. Kunnan vastuuta ei voi
ulkoistaa tai siirtää yksityisille toimijoille.
- Jätehuollon on toimittava myös siellä, missä palvelun järjestäminen on hankalaa ja
tuottamatonta, kaikissa oloissa, kaikkina aikoina, kaikilla alueilla sekä kuntalaisille
yhdenvertaisesti.
- Toimiva jätehuolto on perustuslain mukaisen ympäristöperusoikeuden toteutumisen
edellytys.
- Julkisella vallalla on velvollisuus turvata jätehuoltoa toissijaisesti silloinkin, kun sen
järjestäminen on ensisijaisesti jätetty jätteen haltijoiden ja yksityisten jätehuoltopalve-
luja tarjoavien yritysten välisen sopimuksen varaan (elinkeinoelämän jätehuolto).

Palvelutason määrittäminen on yhteistyöprosessi, jonka aikana kunnat, jätelaitos ja
jätehuoltoviranomainen muodostavat yhteisen käsityksen ja tahtotilan tarjottavista
jätehuollon palveluista.

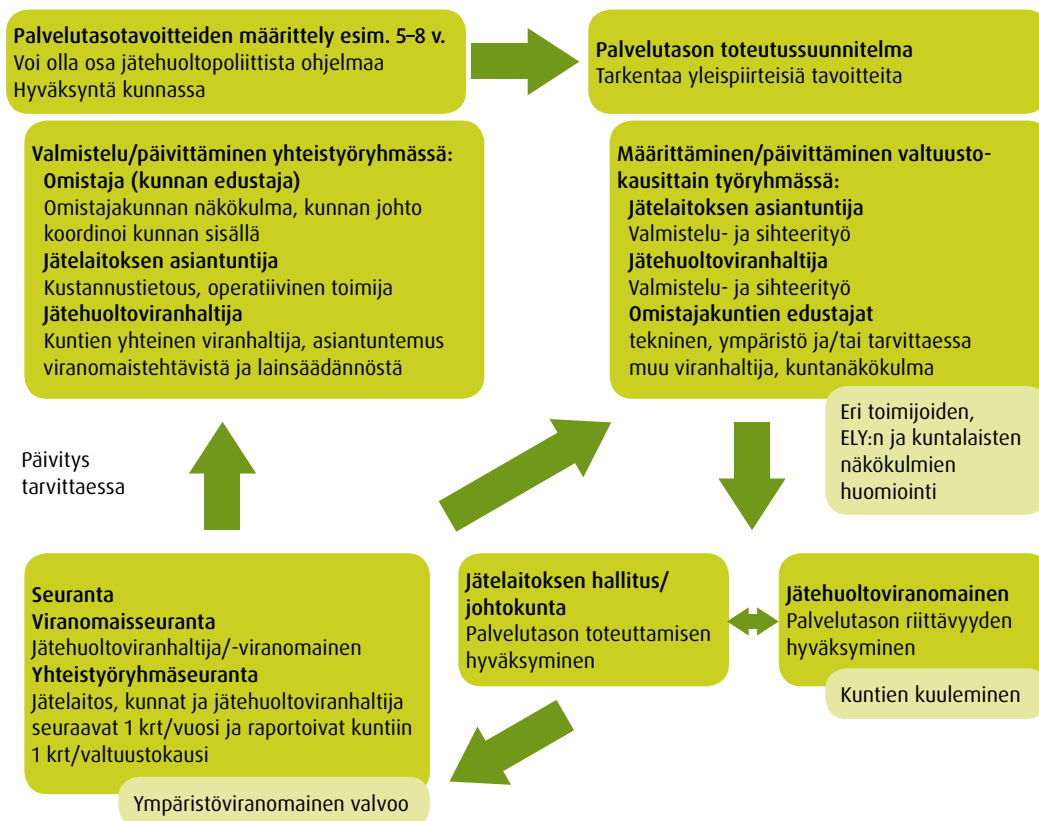
Kunnalla ei ole lakisäätöistä velvollisuutta palvelutason määrittelyyn. Palvelutaso on kui-
tenkin suositeltavaa määrittää yhteistyössä kuntatoimijoiden kesken, jotta turvataan kunta-
laisille riittävä jätehuollon palvelutaso ja varmistetaan samalla jätemaksujen kohtuullisuus.
Palvelutasoa määritettäessä tulee ottaa huomioon jätealan investointien kuoleentumisaika.
Kapasiteetin tarve ja sisältö on voitava ennakoida hyvin, myös palvelutason muutokset niin,
että investointisuraamukset voidaan hallita ja hoitaa (ei aiheudu tarpeettomia tappioita ja
investoinnit ovat oikea-aikaisia).

Palvelutasotavoitteiden määrittely on jatkuva yhteistyöprosessi. Palvelutason määrittely
on tehtävä niin, että osapuolet voivat sitoutua sen toteuttamiseen. Yhteistoiminta edistää eri
osapuolten sitouttamista palvelutasotavoitteisiin.

Palvelutason määrittelyn lopputuloksena syntyy:

1. Palvelutasotavoitteet
2. Palvelutason toteuttamissuunnitelma
3. Yhteistyökäytännöt, joilla palvelutasotavoitteita ja toteuttamissuunnitelmaa päivi-
tetään, palvelutason toteutumista seurataan ja jolla palvelujen kehittämistä ja järjes-
tämistä valmistellaan.

Kaavio 1. Palvelutason määrittäminen -prosessi

Jätelaitoksen omistajakuntien tehtävänä on määrittellä palvelutasotavoitteet (suuntaviivat) yhteistyössä kuntien jätelaitoksen ja jätehuoltoviranomaisen kanssa. Kuntien tulee muodostaa yhteinen käsitys ja yhteinen tahtotila jätehuollon tasosta kustannukset huomioiden. Jättemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa. Kuntien yhteinen näkemys palvelutasosta sekä kuntien, jätelaitoksen ja jätehuoltoviranomaisen välinen avoin keskustelu helpottavat ja ohjaavat jätehuoltopalvelujen järjestämistä myös jätelaitoksissa. Jätehuollon järjestämisen tulee olla suunnitelmallista ja suunnaltaan tietoisesti valittua.

Palvelutasotavoitteet ovat periaatteellisia strategisia linjauksia, jotka kuuluvat kunnan poliittisen päätöksenteon piiriin ja voidaan määrittää osana kuntien yhteistä jätehuoltopoliittista ohjelmaa. Kunnan johto koordinoi työtä oman kunnan sisällä ja nimeää edustajansa työryhmään. Suositeltavaa on, että valmistelutyöhön osallistuvat sekä kunnallisen jätelaitoksen asiantuntija että jätehuoltoviranhaltija: Jätelaitos vastaa yleensä jätehuollon käytännön toteuttamisesta ja sillä on käytettävissään esimerkiksi tieto kustannuksista ja ympäristövaikutuksista. Jätehuoltoviranhaltijalla taas on asiantuntemus jätehuollon viranomaistehtävissä. Yhteinen jätehuoltopoliittinen ohjelma tai pelkät palvelutasotavoitteet hyväksytään kussakin yhteistoimintakunnassa (yleensä valtuustossa). Tavoitteet suositellaan tarkistettavaksi noin 5–8 vuoden välein eli käytännössä noin joka toinen valtuustokausi.

Kun tavoitteet on määritetty, yhteistoiminta-alueella laaditaan edellistä yksityiskohtaisempi palvelutason toteutussuunnitelma, jossa linjataan ja kuvataan eri palveluiden toteuttamisen yhteiset periaatteet. Vetovastuu suunnitelman laatimisessa tulisi olla jätelaitoksella,

mutta joissakin jätehuoltoviranomaisen lautakuntasopimuksissa koordinoititehtävä on annettu jätehuoltoviranomaiselle. Toteutussuunnitelman määrittämiseen suositellaan osallistuvan edustajia kaikista yhteistoiminta-alueen kunnista. Palvelutason toteutussuunnitelma viedään hyväksyttäväksi sekä alueen jätelaitoksen hallitukseen että jätehuoltoviranomaiselle. Jätehuoltoviranomaisen on hyvä kuulla yhteistoimintakuntia ennen palvelutasoasiakirjan hyväksyntää. Palvelutasoasiakirjan laadinnassa voidaan käyttää pohjana tätä opasta.

Jätelaitoksen asiantuntija ja jätehuoltoviranomaisen viranhaltija valmistelevat toteutussuunnitelman laatimista varten perustettavalle työryhmälle aineistoa ja toimivat ryhmän kirjureina sovittavan työnjaon mukaisesti. Valmistelutyössä on hyvä olla mukana omistajakuntien teknisen toimen asiantuntijoita sekä valvovia viranomaisia eli käytännössä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisia. Asiantuntijoita voidaan konsultoida tarpeen mukaan. Valvontaviranomaisen asiantuntemus on tärkeää, jotta ympäristövaikutuksia ja vaikutuksia valvontatyöhön voidaan arvioida. Tarpeen mukaan valmistelutyössä konsultoidaan myös kunnan terveydensuojeluviranomaista.

Tuottajavastuukysymysten osalta neuvotellaan tarvittaessa tuottajayhteisöjen kanssa. Useimmiten neuvottelukumppani on kunnan jätelaitos. Sidosryhmille voidaan järjestää esimerkiksi erillinen keskustelutilaisuus ja kuntalaisia voidaan osallistaa erilaisin menettelyin tarpeen mukaan. Prosessin läpinäkyvyys on hyödyllistä ja siten on hyvä antaa sidosryhmille, esim. kuntalaisille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä prosessin aikana. Kuntien tai jätelaitosten asiakastyytyväisyyskyselyiden tuloksia voidaan myös hyödyntää prosessissa. Koska kyseessä on strategisluonteinen asiakirja, ei kyseessä ole valituskelpoinen päätös, vaikka se jätehuoltoviranomaisen hyväksyttäväksi viedäänkin.

Palvelutason toteutumista suhteessa suunniteltuun seurataan vuosittain jätelaitoksen ja jätehuoltoviranhaltijan yhteistyönä. Seurantatiedot raportoidaan toimialueen kuntiin ja jätehuoltoviranomaiselle.

Palvelutason toteuttamissuunnitelman päivittämissä väli voi olla esimerkiksi 4 vuotta, mutta tarvittaessa – kuten lainsäädännön muuttuessa – uusia linjauksia voidaan tehdä aikaisemminkin.

---

5 Palvelutasosuunnitelman sisältö

Palvelutaso ei ole vain operatiivinen kysymys, vaan se on tahtotila suhteessa kustannuksiin. Palvelutasoa voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta:

- **Jätehuollon järjestäjä, kuten kunta**, määrittelee palvelutason ottaen huomioon lainsäädännön vaatimukset, ympäristönäkökohdat, kunnan eri alueet ja tulevan / olemassa olevan maankäytön, kuljetus- ja keräysjärjestelmät ja niiden soveltuvuuden kunnan olosuhteisiin sekä käytettävissä olevat resurssit.
- **Palvelun käyttäjän, kuten kuntalaisen**, kannalta on tärkeää palvelujen käytön miellyttävyys, riittävyys, saatavuus ja sijainti sekä palveluista maksettavien jätemaksujen kohtuullisuus.

Palvelutason määrittely aloitetaan nykytilanteen kartoituksella ja kuvauksella. Sen jälkeen määritetään tarkasteltavat jätehuoltopalvelujen osa-alueet ja niiden tavoitetilä sekä pohditaan, onko nykytilanne riittävä ja mitkä ovat erityiset kehittämiskohteet.

Palvelutaso voi vaihdella alueittain, käyttäjäryhmittäin ja kiinteistöittäin. Arvioitaessa vastaanotto- ja keräyspaikkojen sijoittumista alueittain tasapuolisesti, tulee huomioida asukkaiden tavanomaisesti käyttämät muut palvelut sekä kulkureitit. Väestömäärältään ja -tiheydeltään suurilla alueilla keräyspaikkoja tulee yleensä olla enemmän ja niiden tulee sijaita lähempänä toisiaan kuin asukasluvultaan ja -tiheydeltään pienemmillä alueilla.

Sekä taajama- että haja-asutusalueiden palveluita määriteltäessä tulee kiinnittää huomiota palvelujen saatavuuteen ja toimivuuteen. Palvelujen toteutus perustuu alueiden jätehuollon kokonaisvaltaisen kehittämisen ja toimivuuden näkökulmaan sekä siihen, miten kunta ja muut toimijat, kuten tuottajayhteisöt, tekevät yhteistyötä ja sopeuttavat toimintaansa toisiinsa.

Palvelutason määrittämisessä jätehuoltopalvelut on järkevintä jakaa osakokonaisuuksiin, joille määritetään tavoitetasot, esimerkiksi taulukon 1 mukaisesti. Tarpeen mukaan eri palvelut voidaan myös määritellä yksityiskohtaisemmin kuin toiset. Taulukon palvelujako ei ole tyhjentävä, vaan osakokonaisuuksia voidaan tarkastella kunkin alueen tarpeiden mukaisesti. Prosessissa tulee ottaa huomioon jätelain etusijajärjestyksen toteutuminen läpileikkaavana teemana sekä mahdolliset elinkaaritarkastelujen vaikutukset jätehuoltojärjestelmään.

Palvelutasoa voidaan kuvata ja seurata erilaisilla mittareilla ja onkin suositeltavaa pyrkiä sopimaan selkeitä mittareita eri palveluille. Mittareita voivat olla esimerkiksi

- asiakastyytyväisyys,
- roskaantumisongelmien yleisyys,
- aluekeräyspaikkojen ja hyötyjätöpisteiden määrä suhteessa jätekertymään,
- jätehuoltoon liittyneiden kiinteistöjen liittymisprosentti,
- jätteenkuljetusjärjestelmän toimivuuden arviointi,
- viranomaispäätösten käsittelyaika,

Luvuissa 5.1–5.5 kuvataan muutamia tärkeiksi havaittuja palvelujen osakokonaisuuksia taulukkoa 1 syvällisemmin työprosessin avuksi ja lähestymisnäkökulmien avaamiseksi.

Taulukko 1. Palvelutasomäärittelyssä tarkasteltavat jätehuoltopalveluiden osakokonaisuudet

Palvelu	Palvelun osalta tarkasteltavat seikat, joille voidaan määrittää tavoitteita ja mittareita
jätteiden kiinteistökohtainen keräys	sekajätteet / biojätteet / hyödynnettävät jätteet, rajaus, perustaminen / poistaminen, ulkoasu, yhteisastiat, kuljetusjärjestelmän vaikutus, siisteys
sekajätteiden (ja biojätteiden) aluekeräys	sekajätteet / biojätteet, rajaus, perustaminen / poistaminen, saavutettavuus, ulkoasu, kuljetusjärjestelmän vaikutus, siisteys
jätteiden kuljetus	kuljetuspalvelut, kuljetusreitit, laatu, kuljetusjärjestelmään liittyen jätelain ehtojen täytyminen ja niiden seuranta, lisäpalvelut (kuten astiainoitus- ja myynti, pesut, noutopalvelu), pidennetyt tyhjennysvälit
hyötyjätepisteverkosto	Järjestetäänkö tuottajavastuupisteitä täydentävää keräystä, keräyspisteiden lukumäärä ja saavutettavuus, ulkoasu (myös tuottajavastuu), lajitteluohjeistus ja neuvonta, keräyspisteiden siisteys
jäteasemapalvelut	lajittelumahdollisuudet, perus- ja lisäaukioloajat, saavutettavuus (myös yli kuntarajojen) ja palvelualue
isokokoisten jätteesineiden keräys- ja kuljetuspalvelu, muu noutopalvelu	noutopalvelu (isokokoiset jätteet, rakennusjätteet), jäteasemapalvelut
puutarhajätteiden vastaanotto	vastaanottopaikat ja jäteasemapalvelut, saavutettavuus, kausikeräykset, kustannukset
vaarallisten jätteiden vastaanotto	kiinteät vastaanottopisteet ja niiden saavutettavuus sekä perus- ja lisäaukioloajat, kiertävä keräys, keräystempaukset, lääkejätteiden vastaanotto apteekeissa, maksuttomuus, siisteys ja ulkoasu
asumisen rakennus- ja purkujätteiden vastaanotto (remonttijätteet, omatoimiremontit)	jäteasemapalvelut yli kuntarajojen, noutopalvelumahdollisuus, saavutettavuus
jätämaksut ja -laskutus	perusmaksu (ekomaksu), aluekeräysmaksu, astiastyhjennysmaksut, maksujen määräytymisperusteet, porrastaminen, vakituinen >< vapaa-ajan asutus
sako- ja umpikaivoletteiden kuljetus ja vastaanotto	kuljetusjärjestelmä ja jätelain ehtojen täytyminen ja niiden seuranta, vastaanottoaikat ja niiden saavutettavuus, jätämaksut
sidosyksikköjätteet (omistajakuntien laitokset ja yksiköt)	palvelun saatavuus ja helppous, vastaanottoaikojen aukioloajat, palvelujen tarve
asiakasrekisteri	vakituiset ja vapaa-ajan kiinteistöt kattavasti rekisterissä
tiedotus ja neuvonta	neuvonta (asiakaspalvelupiste, puhelin, sähköposti), tiedotuskanavat (internet, painetut lehdet, asiakastiedotteet), yhteistyöforumit, neuvontatilaisuudet, kuka tiedottaa kenelle ja mitä
viranomaispalvelut	yhteistyö kuntiin ja jätelaitokseen, viranomaisasioiden sujuva käsittely, yhteydenoton helppous, viivytyksetön palvelu. Jätehuoltomääräysten ajanmukaisuus, toimeenpano ja noudattaminen (esim. onko käytössä määräysten mukaiset astiat, tyhjennysvälit jne.)
jätteiden kuljetusrekisteri	laadukas rekisteri, kuljetukset kattavasti rekisterissä ja seuranta toimivaa
valvonta	yhteydenoton helppous, viivytyksetön ja sujuva asiantuntijapalvelu

---

5.1 Kiinteistöittäinen keräys ja/tai aluekeräys

Kiinteistöittäinen eli käytännössä kiinteistökohtainen keräys (ml. yhteisastiat eli kimpat) on useimmiten tavoiteltavin palvelutaso. Kiinteistökohtaisen keräyksen mahdollistamiseksi voidaan erityisesti haja-asutusalueilla suosia yhteisastioiden käyttöä ja sallia kimppeja esimerkiksi tiekuntien osakkaiden kesken. Tyhjennysvälien pidennykset ja pidennetyt tyhjennysvälin saamisen edellytyksien tarkistaminen voivat myös edesauttaa kiinteistökohtaisen keräyksen järjestämistä.

Kiinteistöä ei kuitenkaan voida jätelain nojalla velvoittaa liittymään yhteis- eli kimppakeräykseen, joten yhteisastiat eivät välttämättä korvaa alueellisia keräyspaikkoja. Kiinteistökohtainen keräys ei ole aina mahdollista esimerkiksi seuraavista syistä johtuen:

- kiinteistöt sijaitsevat vaikeiden kulkuyhteyksien päässä, kuten saaristossa tai tiet ovat kapeita ja huonosti kantavia,
- jätehuoltopalvelujen tarpeet vaihtelevat erityisesti vapaa-ajan asunnoilla ja
- kiinteistöittäinen keräys voi muodostua kohtuuttoman kalliiksi.

Mikäli kiinteistökohtainen keräys ei ole mahdollista, tulee kunnan huolehtia siitä, että vähintään sekajätteen aluekeräyspaikkoja on kohtuullisesti saavutettavissa. Tällaisissa tapauksissa on kiinnitettävä erityistä huomiota asukkaiden tavanomaisesti käyttämiin kulkureitteihin ja muihin palveluihin ja pyrittävä sijoittamaan aluekeräyspaikat näiden läheisyyteen. Keräyspaikkojen kohtuullista saavutettavuutta on käsitelty tarkemmin luvussa 5.2. Mikäli kiinteistöittäistä keräystä ei järjestetä, on kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävä asiasta jätelain mukainen päätös. Tällä päätöksellä kunta **ei kuitenkaan voi vapauttaa** itseään velvollisuudesta järjestää jätehuolto. Kiinteistöittäisen keräyksen ulkopuolelle rajattujen alueiden asukkailla tulee myös olla mahdollisuus kohtuullisesti saavutettavaan ja kohtuuhintaiseen jätehuoltoon. Jonkin alueen rajaaminen kiinteistöittäisen keräyksen ulkopuolelle edellyttää siten vaihtoehdoisen palvelun suunnittelua ja osoittamista alueen asukkaille.

Kunnan järjestämässä jätehuollossa jätteen alueellisten vastaanottoaikkojen järjestäminen kuuluu kunnalle (pl. tuottajavastuun piiriin kuuluvat jätteet) eivätkä muut toimijat saa järjestää tällaisia palveluja. Kiinteistöittäisen kuljetuksen ulkopuolelle jääminen edellyttää aina kunnan jätehuoltoviranomaisen päätöksen alueista, joille kiinteistöittäistä palvelua ei tarjota, jätelain 35.4 §:n mukaisesti. Päätös kiinteistöittäisen keräyksen ulkopuolisista alueista ei riipu käytössä olevasta kuljetusjärjestelmästä, vaan kiinteistöittäisen kuljetuksen ulkopuolisia alueita voi olla määritettynä niin kunnan kuin kiinteistönhaltijan järjestämän kuljetuksen alueilla. *Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen* ulkopuolisilla alueilla kunta tai kunnan jätelaitos järjestää sekalaisen yhdyskuntajätteen aluekeräyspaikat. Tällöin kunta ja/tai jätelaitos seuraa ja koordinoi aluekeräykseen liittymistä ja liittymisen perusteita, hoitaa keräyspaikkojen siivouksen sekä asiakaslaskutuksen. Toki tehtäviä on voitu kilpailutuksessa antaa myös valitun urakoitsijan hoidettavaksi.

Kun käytössä on *kiinteistön haltijan järjestämä kuljetusjärjestelmä*, aluekeräyspaikkojen järjestäminen on haastavampaa jo kustannussyistä. Kunta voi kuitenkin tarjota aluekeräystä perustamalla alueellisia keräyspaikkoja ja kilpailuttamalla niiden tyhjennykset ja huolehtimalla siisteydestä. Aluekeräyksen ongelmaksi kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmäalueella voi kuitenkin muodostua kohtuuttoman suuret jätemaksut tyhjennysvolyyymien puuttuessa: Jättemaksujen on oltava kohtuullisia, tasapuolisia ja kustannusvastaavia eikä jätehuolto voida kustantaa verovaroin, koska jätehuolto on palvelusta perittävillä maksuilla rahoitettava

kunnallinen palvelu.

Mikäli kiinteistön haltijat haluavat käyttää yhteisastiaa lähikiinteistöjen kanssa, tulee heidän sopia keskenään mahdollisten yhteisastioiden käytöstä ja perustamisesta. *Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen* alueilla kunta on siirtänyt vastuutaan kuljetuksen järjestämisestä kiinteistön haltijoille, joten kiinteistön haltijoiden tulee ilmoittaa kimpan käyttäjät ja yhteyshenkilöt jätehuoltoviranomaiselle ja sopimalleen jätteenkuljettajalle. *Kunnan järjestämän kuljetuksen* alueella kunnan jätelaitos sen sijaan vastaanottaa usein ilmoitukset kimppastioista viranomaisen sijaan.

Vaikka kunnassa on käytössä kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmä, tulee muistaa, että asukkaalla on oikeus saada palvelua. Jos yksityinen yritys **perustellusta** ja todellisesta syystä kieltäytyy tarjoamasta palvelua, on kunta sen velvoitettu järjestämään tapaukseen soveltuvalta tavalla.

Kunnan vastuulle kuuluva jäte on luovutettava kiinteistöittäiseen kuljetukseen tai **kunnan** järjestämään alueelliseen keräys-/vastaanottoaikaan. Tuottajavastuu muodostaa poikkeuksen: Tuottajalla on ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto, jota kunta voi täydentää siltä osin kuin tuottaja ei sitä järjestä. Jätteenkuljetusjärjestelmästä riippumatta yksityiset jätehuoltoalan yritykset eivät saa perustaa alueellisia seka- tai biojätteen keräyspaikkoja.

5.2 Aluekeräyspaikkojen saavutettavuus

Keräyspaikkojen kohtuullinen saavutettavuus riippuu jätelajin ominaisuuksista (laatu ja määrä) sekä keräyspaikan sijainnista. Keräyspaikan saavutettavuuteen vaikuttavia jätelajin ominaisuuksia ovat esimerkiksi

- Jätteiden säilytysmahdollisuudet kiinteistöllä: Onko kyse päivittäin muodostuvasta tavanomaisesta kotitalousjätteestä, kuten seka- ja biojätteestä vai harvemmin muodostuvasta jätteestä, kuten lasi- ja metalli? Päivittäin muodostuvien jätteiden keräyspaikkojen tulee olla kotitalouksien käytössä lähes päivittäin ja helposti saavutettavissa, kun taas harvemmin muodostuvia ja helpommin säilytettäviä jätteitä voidaan kerätä keskitetympin.
- Kuljetusvaatimukset sekä vastaanottoaikat: Onko kyse esimerkiksi isokokoisista tai vaarallisista jätteistä, joiden keräys-/vastaanottoaika tulee olla valvottu?

Lisäksi tulee huomioida, onko kyseessä vapaa-ajan vai vakituisen asumisen alueet ja onko jätteiden kertymä näin tasaista vai kausittaista.

Saavutettavuuden kriteeri on myös keräyspaikan sijainti. Etäämpänäkin oleva piste voi olla kohtuullisesti saavutettavissa, jos se sijaitsee jätteen laatu huomioiden kotitalouksien käyttämällä reitillä huomioiden sekä vakituisten että vapaa-ajan asukkaat. Vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden kulkureitit voivat erota toisistaan: Vakituisten asukkaiden pääkulkureitit ovat useimmiten taajamiin johtavat tiet, kun taas vapaa-ajan asukkaat saattavat pääsääntöisesti käyttää kunnasta pois johtavia väyliä.

Saavutettavuuteen vaikuttaa myös valvottujen keräys- / vastaanottoaika-alueiden aukioloajat: Ainoastaan aukiolo arkipäivisin ei yleensä riitä, vaan vastaanottoaika-alueiden tulee olla avoinna myös jokinakin viikonloppuina ja arki-iltoina.

Alueellisten keräyspaikkojen saavutettavuuden vaatimuksia on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Alueellisen keräyspaikan saavutettavuuden vaatimuksia

Jätelaji	Jätteen ominaisuus	Keräyspaikan sijainti	
		Vakituinen asutus	Vapaa-ajan asutus
Sekajäte, kuivajäte, energijäte, biojäte	Jätettä muodostuu säännöllisesti ja siitä saattaa aiheutua haju- ja hygieniahaittaa.	Keräyspaikan tulee sijaita lähellä ja vähintään kerran viikossa yleisesti kuljet-tavan reitin varressa.	Keräyspaikan tulee sijaita lähellä ja osua kotimatkan varrelle.
Paperi ja puhdas keräyskartonki	Jätettä muodostuu säännöllisesti, mutta siitä ei ole haju- ja hygieniahaittaa.	Keräyspaikka voi olla etäämpänä, mutta normaalisti liikuttavien reittien varrella. Riippuvainen tuottajavastuun toteutumisesta, mikä voi vaikuttaa kunnan täydentämis-tarpeeseen (ks. luku 5.3).	
Lasi - ja pakkaus-lasi, pienmetalli ja pakkausmetalli, muovipakkaukset	Jätettä muodostuu vähän, mutta säännöllisesti eikä siitä ole haju- ja hygieniahaittaa.	Keräyspaikka voi olla etäämpänä, mutta normaalisti liikuttavien reittien varrella. Riippuvainen tuottajavastuun toteutumisesta, mikä voi vaikuttaa kunnan täydentämis-tarpeeseen (ks. luku 5.3).	
Isokokoiset jätteet, SER	Jätettä muodostuu silloin tällöin.	Keräyspaikka voi sijaita esimerkiksi jäteasemalla/ jätteenkäsittelyalueella. Aukioloaikoihin on kiinnitettävä huomiota. Jätteet kuljetetaan itse tai tilataan mahdollinen noutopalvelu. SER:n osalta otetaan huomioon tuottajavastuun velvoitteet.	
Vaaralliset jätteet, lääkkeet	Jätettä muodostuu vähän ja epäsäännöllisesti.	Keräyspaikka voi sijaita esimerkiksi jäteasemalla/ jätteenkäsittelyalueella ja lääkijätteen osalta apteekissa. Aukioloaikoihin on kiinnitettävä huomiota. Jätteet kuljetetaan itse.	

5.3 Tuottajavastuu ja kunnan täydentävä pakkausjätteiden keräys

Tuottajavastuusääntelyn piiriin kuuluvan tuotteen tuottaja (yleensä tuotteen valmistaja tai maahantuojaja) vastaa käytöstä poistettujen tuotteiden (esim. keräyspaperi, pakkaukset, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot, akut, romuajoneuvot ja renkaat) jätehuollon järjestämisestä. Karkean arvion mukaan yhdyskuntajätteestä on 20 % tuottajavastuullisen tuottajan järjestämisvastuulla.

Tuottajia koskevat jätelaissa ja sen nojalla asetetut velvoitteet vastaanottoaikojen järjestämiseen liittyen. Kunnalla ei oikeutta puuttua tuottajien jätehuoltovastuun laajuuteen tai velvoittaa tuottajia järjestämään jotakin tiettyä määrää vastaanottoaikoja alueellaan.

Pakkausjätteiden keräys

Valtioneuvoston asetuksen pakkauksista ja pakkausjätteistä mukaan tuottajan on huolehdittava asumisessa syntyvän pakkausjätteen vastaanottoaikoja järjestäessään, että:

- 1) vastaanottoaikojen verkosto kattaa koko maan;
- 2) vastaanottoaikoja on väestötiheys huomioon ottaen alueittain tasapuolisesti;
- 3) vastaanottoaikat sijoitetaan päivittäistavarakauppojen tai muiden tavanomaisesti käytettävien palvelujen yhteyteen taikka yleisesti käytettyjen kulkureittien varrelle;

- 4) lasi-, metalli- ja kuitupakkausjätteen erilliskeräystä varten on vähintään 1 850 vastaanottoaikkaa siten, että jokaisessa yli 500 asukkaan taajamassa on vähintään yksi vastaanottoaikka ja että muilla alueilla on yhteensä vähintään kauppapaikkojen määrää vastaava määrä vastaanottoaikoja;
- 5) muovipakkausjätteen erilliskeräystä varten on vähintään 500 vastaanottoaikkaa siten, että jokaisessa yli 10 000 asukkaan taajamassa on vähintään yksi vastaanottoaikka.

Pakkausjätteiden tuottajat aloittivat pakkausjätteiden kuluttajakeräyksen aluekeräyksenä 1.1.2016. Näyttäisi siltä, että erityisesti haja-asutusalueiden vastaanottoverkosto harvennee, koska tuottajat panostavat keräyspaikkojen sijoittamiseen pääasiassa kauppapaikoille. Alueille on muodostumassa myös uusia keräyspaikkoja eikä tuottajien keräyksen tehoa ja vaikutuksia vielä tunneta.

Tässä vaiheessa kiinteistökohtainen keräys jää ainakin aluksi kuntien vastuulle. Mikäli kunnat ovat jo aiemmin jätehuoltomääräyksissään velvoittaneet tietyn kokoisia kiinteistöjä kiinteistökohtaiseen pakkausjätteiden keräykseen, voi ko. keräys jatkua sellaisenaan. Kunnan voidaan katsoa ottaneen huolehdittavakseen jätelain 35.1 §:n suomen mahdollisuuden kiinteistöittäisen keräyksen järjestämiseen eikä erillistä päätöstä asiasta tarvita. Palvelutasoprosessissa tuleekin pohdittavaksi, onko kiinteistökohtainen keräys riittävää jätehuollon tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kunnan vastuu ei koske tuottajavastuun piiriin kuuluvaa jätettä, joka toimitetaan tuottajan tai jakelijan järjestämään vastaanottoaikkaan. Mikäli jätteen haltija ei lajittele pakkausjätteitä erikseen ja toimita niitä tuottajan vastaanottoon, kuuluvat ne erilliskeräämättöminä kunnan jätehuoltovastuulle. Kun kunta järjestää kiinteistöittäistä keräystä, kuuluvat jätteet myös kunnan vastuupiiriin, kunnes ne on luovutettu tuottajan vastaanottoaikkaan, jonne kunta kerääjänä on ne velvoitettu toimittamaan. Kunta on oikeutettu jätehuoltomääräyksillään velvoittamaan kiinteistöt pakkausjätteen lajitteluun kiinteistöllä, jos se jätelain 35 §:n nojalla huolehtii pakkausjätteen kiinteistöittäisen keräyksen järjestämisestä joko kunnan järjestämänä tai kiinteistönhaltijan järjestämänä kuljetuksena.

Kunta voi jätelain 47 §:n mukaisesti täydentää myös tuottajan järjestämää tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden alueellista vastaanottoa, mutta sillä ei ole tähän velvollisuutta. Mikäli tuottajien vastaanottoaikkojen määrää pidetään jätelaitoksen yhteistoiminta-alueella tai sen jollakin alueella riittämättömänä, kunnalla on mahdollisuus harkita tuottajien järjestämän aluekeräyksen täydentämistä järjestämällä pakkausjätteille omia keräyspisteitään. Tällöin kunnan jätelaitokselle syntyy kuluja pisteiden ylläpidosta, tyhjennyksistä ja kuljetuksista, mutta se voi toimittaa jätteet veloitusetta tuottajan järjestämään vastaanottoterminäaliin. Täydentävä keräys jää siis sitä hyödyntävien asukkaiden maksettavaksi.

Suosittelavaa on, että palvelutason toteutussuunnitelman laatimisprosessissa pohditaan yhteisesti linjauksia myös täydentävän pakkausjätteiden aluekeräyksen järjestämistarpeeseen. Tuottajien kanssa on myös hyvä keskustella ja neuvotella aluekeräyksen täydentämistarpeista ja käytännön järjestelyistä sekä muistettava on, että tuottajien lajitteluohjeistuksia tulee noudattaa myös täydentävässä keräyksessä.

5.4 Jättemaksut ja palvelutaso

Jätelaki asettaa kunnan jätehuoltopalveluille laatuvaatimukset ja edellyttää kuntalaisten tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua, myös hinnoittelussa. Jättemaksun on vastattava kunnan

---

tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen. Jätelaki ei tunne sosiaalisten perusteiden huomioimista maksujen määräytymisen perusteena.

Kunnat, käytännössä kuntien omistamat jätelaitokset, ovat luoneet yhdyskuntajätehuollon perusrakenteet eli infran Suomeen (vaarallisen jätteen keräys, biojätteen kierrätys, sekajätteen energiahyödyntäminen, loppusijoitus hyödyntämiskelvottomalle jätteelle jne). Käsittelykapasiteettia on varattu myös normaalista tilanteesta ajoittain poikkeaville suurille jätemäärille. Kunnan jätehuoltopalveluiden ja palveluverkoston on oltava aina valmiina palvelemaan niin vakituisia kuin vapaa-ajanasukkaita. Tästä aiheutuu kunnalliselle jätehuololle todellisia kustannuksia. Niin vakinainen kuin vapaa-ajanasukas ja kiinteistö, jossa voi syntyä jätettä, ovat velvollisia liittymään kunnan jätehuoltojärjestelmään ja maksamaan siitä kohtuulliseksi katsottavaa jätemaksua. Erityisestä syystä jätemaksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan kohtuullistaa noudattaen jätelainsäädännössä annettuja perusteita.

Perusmaksulla, jota monin paikoin nimitetään ekomaksuksi, voidaan kohdentaa jätehuollon peruspalveluiden kustannuksia tasapuolisesti jätteen tuottajiin jopa kuntakohtaisesti palvelutaso huomioiden. Jos perusmaksu on kunnassa käytössä, sitä tulee periä kaikilta käytävissä olevilta vakituisesti asutuilta kiinteistöiltä ja vapaa-ajan asunnoilta, sillä palvelut ovat tarvittaessa kaikkien käytävissä koko ajan. Perusmaksujen perimisessä tulee noudattaa yhdenvertaisuuden periaatetta.

Perusmaksusta, aluekeräysmaksusta tai kiinteistökohtaisesta jätemaksusta vapautumisen perusteena ei ole kiinteistön haltijan ja vakituisen asunnon sijaitseminen samassa kunnassa tai saman jätelaitoksen alueella. Mahdollista vakinaisen ja vapaa-ajan asunnon maksujen päällekkäisyyttä voidaan kompensoida jonkin verran esimerkiksi porrastamalla perus- ja aluekeräysmaksuja. Vakituisen asutuksen perus- ja aluekeräysmaksut voi olla perusteltua määrittää korkeammiksi kuin vapaa-ajan asutuksen. Toisaalta vapaa-ajan asuntojen suuri määrä joillakin alueilla aiheuttaa jätehuololle kausittaista kuormitusta, kustannuksia ja lisätyötä.

Palvelutason määrittelyn tavoitteena on tarjota kaikille toiminta-alueen kuntalaisille samantasoista palvelua. Perustasosta poikkeava palvelutaso saattaa johtaa erilaisiin yksikkökustannuksiin eri yhteistyökunnissa. Mikäli jokin jätelaitoksen yhteistoiminta-alueen kunta selkeästi haluaa poiketa yhteisesti määritellystä perustasosta ja tarjota määriteltyä parempaa palvelutasoa, tulee lisäpalveluista aiheutuvat ylimääräiset kustannukset kattaa ko. kunnan osalta korotetuin jätemaksuin esimerkiksi kustannusvastaavalla kuntakohtaisella perusmaksulla.

Jätemaksu määräytyy kiinteistöille lähtökohtaisesti sen perusteella, minkä verran asiakas käyttää kunnan jätehuoltopalveluja. Maksun yleisiä perusteita ovat jätelain 79 §:n mukaisesti jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Muina perusteina voidaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä (esim. keräysvälineen siirtomatka) ja noutoalueella (esim. kuljettaminen veneellä), kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena (normaalista noutorytmistä poikkeava kuljetus). Kansalaisten tasavertaisen kohtelun toteutumiseksi saman kunnan alueella asuvien jätemaksujen perusteena ei tule olla etäisyys jätteen käsittelypaikkaan.

Alueilla, joilla on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, tulee kuljettajan tarjota kuljetuspalveluja tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin kaikille alueen jätteen haltijoille. Kuljettaja ei saa perusteettomasti kieltäytyä tarjoamasta palvelua alueella sijaitsevalle palvelua pyytävälle kiinteistölle. Jätteenkuljetuksesta perittävien maksujen on oltava tasapuolisia ja kohtuullisia. Palvelun hinnan tulisi olla samantyyppisille asiakkaille samasta pal-

velusta samantasoista. Kiinteistön haltijalle annettavassa tarjouksessa ja laskussa on maksun perusteet ilmoitettava selkeästi. Jos kunta perii 80 §:n 2 momentin nojalla jätteen käsittelyä koskevan jätemaksun jätteen kuljettajalta, tämän on eriteltävä käsittelyn ja kuljetuksen osuus kiinteistön haltijalle tekemässään tarjouksessa ja laskussa.

5.5 Keräyspaikkojen taso ja kunnossapito

Kunta järjestää aluekeräyspaikkana käytettäväksi sopivan alueen yleensä joko omalta maaltaan tai sopimuksella maanomistajalta. Tuottajat vastaavat omista tuottajavastuun alaisten jätteiden aluekeräyspaikoistaan ja niihin liittyvistä sopimuksista sekä tarvittavista luvista. Sijointipaikat olisi hyvä ottaa huomioon jo kaavoitusvaiheessa, mikäli se on mahdollista. Aluekeräyspaikkojen sijainnin suunnittelussa tulee maankäytön suunnittelijan, jätehuollon järjestämisestä vastaavien tahojen ja ympäristönsuojeluviranomaisen tehdä yhteistyötä.

Alueellisiin keräyspaikkoihin toimitettavien jätteiden määrää voi olla vaikea arvioida, sillä jätekertymiin vaikuttavat paitsi keräyksen piiriin kuuluvien vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden määrä myös vuodenaika ja mahdolliset juhlapyhät. Erityisesti vapaa-ajanasukkaiden jätemäärät vaihtelevat vuodenaikasta riippuen.

Aluekeräyspaikkojen siisteyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Alueellisesta jätteen keräyspaikasta vastaava taho huolehtii yleensä keräyspaikan ylläpidosta mukaan lukien lumityöt, puhtaanapidosta ja tyhjentämisestä, ellei asiasta ole muuta sovittu erillisissä sopimuksissa. Alueelliselle jätteen keräyspaikalle, esim. keräyssäiliön kylkeen, tulee laittaa keräyksestä ja kunnossapidosta vastaavan tahon yhteystiedot, jotta keräyspisteen käyttäjä tietää, kenen puoleen kääntyä. Keräyspaikkojen ylläpitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä alueellisten keräyspaikkojen verkosto on usein ainoa tapa järjestää haja-asutusalueiden jätehuolto jätelain edellyttämällä tavalla. Alueellisten keräyspaikkojen valvomiseksi voidaan laatia toimintasuunnitelma, jossa määritellään muun muassa milloin siivotaan, kuka vastaa siivouksesta, miten valvonta järjestetään, kuinka paljon mahdollisten väärinkäyttäjien etsimiseen panostetaan sekä millaisissa tapauksissa ja kenen on syytä tehdä rikosilmoitus.

Roskaantumista voidaan ehkäistä varautumalla keräyshuippuihin esimerkiksi lisäastiain tai ylimääräisillä tyhjennyksillä. Kertymähuippuja voidaan tasata myös keräystempauksilla. Sekä vapaa-ajanasukkailla että vakituksella asutuksella on usein keväisin ja syksyisin tavanomaisesta jätteestä poikkeavan jätteen kertymähuippu.

Kirjallisuus

Jätehuollon järjestäminen kunnan näkökulmasta, Omistajaohjauksessa huomioon otettavia asioita, 2006, Kuntaliitto

Haja-asutusalueen jätehuollon palvelutaso-opas, Ympäristöopas 118, 2004, Suomen ympäristökeskus, ympäristöministeriö, Suomen Kuntaliitto

Jätehuollon palvelutaso vuoteen 2015, 2012, Savo-Pielisen jätelautakunta, 15.3.2012

Jätehuollon palvelutaso vuoteen 2020, Luonnos 8.9.2015, Kymen jätelautakunta

Jätelakiopas, yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavat säännökset, JOPAS-työryhmän ehdotus Jätealan strategiselle ryhmälle, 9.10.2015